

Veaceslav GUȚAN,

lector superior al Catedrei investigații operative

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

ASPECTE ORGANIZAȚIONALE ȘI APLICATIV – TACTICE PRIVIND PREVENIREA TRAFICULUI DE FEMEI

Una dintre cele mai grave forme de încălcare a drepturilor omului, care se face tot mai simțită în lumea contemporană, este traficul de ființe umane și anume femei și copii. Republica Moldova nu face excepții la acest capitol, și este una din țările „lider” la astfel de indicatori cum ar fi sărăcia și traficul de ființe umane.

Traficul de persoane, în special al femeilor, cu diferite scopuri de exploatare este un fenomen infrațional internațional de activitate criminală organizată, cu consecințe grave asupra siguranței sănătății și drepturilor fundamentale ale victimelor.

Traficul de persoane „femei” reprezintă o activitate cu „profituri mari și riscuri mici”, care se soldează cu urmări dezastruoase, adesea fatale pentru viața victimelor. În acest context se poate afirma că această infracțiune reprezintă sclavia sexuală din zilele noastre.

Traficul de ființe umane în general a ajuns a fi un fenomen catastrofal de răspândit în ultimul deceniu, și caracteristic mai pentru toate țările din spațiul ex - soviatic. Este un fenomen destul de complex, asociat și altor fenomene și influențat de factori diverși. Consecințele social – economice și morale pe care le comportă pentru o comunitate sunt dintre cele mai nefaste. Gravitatea acestei probleme a fost recunoscută în ultimii ani atât de societatea civilă, cât și de puterea politică, iar actuala guvernare și-a asumat anumite obligațiuni privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane „femei”. Republica Moldova a ratificat mai multe documente internaționale privind combaterea acestui fenomen de traficare, participă activ la întrunirile internaționale și regionale de combatere a traficului de femei și copii, pentru dialog și modificări pozitive.[1]

Traficul de femei este de fapt o parte componentă a fenomenului general, traficul de ființe umane. Traficarea femeilor are și o varietate mai mare de scopuri. De regulă acestea pot fi: căsătorie forțată; munca forțată; servitute; folosirea forțată în calitate de casnică; munca forțată în sectorul agricol sau industrial; exploatarea în industria sexului; pornografie; mame - surogat.

De fapt, identificarea, reducerea fenomenului traficului de ființe umane la cel de trafic de femei s-a produs, se face, chiar în textul Convenției ONU pentru repri-

marea traficului de ființe umane și exploatarea prostituției semenilor adoptată încă în 1949, Convenție ratificată și de Republica Moldova.[2]

Un argument principal față de problema prevenirii și combaterii traficului de ființe umane este crearea Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane. Scopul acestui comitet este de a coordona activitățile de colaborare dintre autoritățile publice cu atribuții de prevenire și combatere a traficului de ființe umane inclusiv femei, copii, organizațiile neguvernamentale, combaterea traficului de ființe umane adoptat prin Hotărârea Guvernului Nr.1219 din 09.11.2009. Vorbind despre cauzele răspândirii traficului de femei vom menționa mai întâi de toate că aceasta este un fenomen social și, firește, generat deci de unele condiții sociale concrete. Aș putea menționa factorii sau cauzele negative ale răspândirii traficului de femei cum ar fi cei externi – internaționalizarea economiei subterane, transferul de practici criminale, apariția de noi grupări criminale la nivel național și internațional; factori interni de esență locală – cum ar fi liberalizarea prețurilor și descentralizarea sistemului economic au creat o bifurcare enormă între păturile de populație înavuțită și cele mai sărace, pătura medie, înstărită. În acest context sărăcia apare tot mai pregnant sub chipul femeii. Astăzi femeia are tot mai puține șanse de a se angaja într-un serviciu garantat și cu un salariu asigurat. Feminizarea sărăciei, șomajul, nivelul redus de trai au silit femeile să pornească într-un număr tot mai mare în căutare de lucru peste hotare, acceptând cele mai împovăraătoare munci, fără a ține cont de eventualele consecințe. Deci principala cauză a plecării femeilor peste hotare este căutarea unei munci plătite pentru asigurarea familiei (copiilor) și un trai decent.[3]

Potrivit mai multor studii economice și sociologice, Republica Moldova se situează la cei mai importanți indici economici care caracterizează nivelul de trai al populației, pe ultimele locuri în clasamentele ce vizează țările ex - sovietice și cele care se referă la statele din lumea întreagă. În schimb, se numără printre „liderii” la asemenea indicatori cum ar fi traficul de femei aceasta din urmă cunoscând o înflorire neașteptată de furtunoasă în ultimii ani.

Conform datelor internaționale pentru migrație (OIM) din numărul total de victime ale traficului readuse de OIM din Cosovo, 52% sunt femei din Moldova; 60% readuse din Macedonia, de asemenea sunt fete tinere din Moldova.

Traficul de femei și fete pentru prostituție au luat proporții îngrijorătoare, devenind unul dintre cele mai alarmante fenomene care sau răspândit cuprinzând Europa, Asia etc. Foarte multe femei devin victime ale unei întinse rețele de trafic. După ce li se promet câștiguri mari la ieșirea din țara lor li se rețin documentele, apoi ele sunt vândute și forțate să practice prostituția în casele de toleranță din Turcia, Grecia, Albania, Israel, Italia, Germania.

Majoritatea femeilor traficate din Moldova se pomenesc în țări în care organele de drept sunt inactive, iar situația politică instabilă. Traficanții prosperă acolo unde autoritățile locale sunt indiferente sau nu au mijloace sau voință politică pentru a pune capăt acestor activități criminale. Țările de destinație sunt în special țările balcanice. Femeile de asemenea ajung în Occident, Rusia, Emiratele Arabe Unite, etc. În Balcani consumatorii serviciilor sexuale sunt localnicii, dar deseori și militarii din trupele internaționale de menținere a păcii, staționate în aceste zone. În alte țări, victimele sunt vândute în rețelele sclaviei sexuale și sunt utilizate la munca forțată. Traficanții

sunt foarte bine organizați în structurile criminale având un caracter transnațional. Ei racolează femei prin intermediul anunțurilor în ziare care oferă locuri de muncă bine plătite în străinătate, dar și prin o rețea largă de recrutori locali care umblă de la om la om cu minciuni și înșelăciuni despre viața frumoasă în străinătate.

Soluționarea problemei de lichidare a practicii criminale de comercializare a femeilor și de batjocurile lor în familie necesită o pregătire specială a funcționarilor organelor de drept care au în competență problemele privind violența în familie și ale traficului de femei.[4]

Categoriile de femei – victime ale traficului sunt femeile tinere și fetele care vor să se angajeze în străinătate, femei căsătorite și deznădăjduite din cauza sărăciei, șomajului, neputinței soțului de a îmbunătăți situația materială, înfometării copiilor, cheltuielilor pentru învățământ ori tratament medical. În prezent, când sporesc sursele informaționale, atitudinea populației și a organelor publice față de fenomenul traficului de femei începe a se schimba. Organele de drept și ONG – urile au început deja companiile informaționale. Ținând cont de situația creată în țară, ONG – urile sunt obligate să contribuie la prevenirea traficului de femei, la prostituția, și la drepturile femeilor. Reușita acestui proces depinde de elaborarea și implementarea strategiilor de activitate a ONG – urilor. Colaborarea ONG – urilor cu organele de stat cere o comunicare și informare între societatea civilă și factorii de decizii la diferite niveluri: național, local și personal. Pe parcursul ultimilor ani, problema traficului a devenit o problemă națională. Traficul în cauză afectează toată societatea, demonstrează nerespectarea drepturilor fundamentale, violența contra omului reprezentând o modalitate sex – businessului și a sclaviei. Abia nu de mult femeile au început să conștientizeze acest fenomen ca pe o formă a violenței datorită informației acumulate de la victimele traficului respectiv, și de la organele publice naționale și internaționale, apelului țărilor străine către Autoritățile Moldovei, intervenției Interpolului. Este regretabil, desigur, să constatăm că Republica Moldova este o țară de origine a traficului de femei.

Cauzele principale care contribuie la traficul de ființe umane și anume femei sunt:

- nivelul de trai ne satisfăcător;
- factorii educaționali;
- șomajul.[5]

Reieșind din cele menționate, dispunem de următoarele date în privința victimelor traficului. Majoritatea victimelor traficului de ființe umane sunt femei și fete tinere; majoritatea tinerilor au vârsta între 15/30 ani (70/80%); multe dintre ele provin din localități rurale 50%, multe dintre ele sunt șomere, nivelul de educație, nu dispun de studii, provin din familii în care au suferit diverse forme de abuz, au o mare dorință de independență materială.

Pentru o activitate de prevenire mai eficace, este necesar să menționăm că toate statele trebuie să adopte și să implementeze, să revadă și să analizeze periodic legislația pentru a asigura conformitatea ei cu standardele internaționale ale drepturilor omului și eficacitatea ei în combaterea traficului și în apărarea tuturor drepturilor persoanelor traficate. Orice activitate de prevenire a traficului de femei în principiu se poate axa pe câteva puncte de reper care servesc de fapt drept obiective generale comune ale unui curs educativ-informativ. Pentru prevenirea eficientă a traficului

de ființe umane este necesar de desfășurat următoarele activități generale, speciale, și anume:[6]

- organizarea de campanii de informare care să includă perspectiva egalității sexelor pentru sensibilizarea populației asupra situațiilor riscante care pot conduce la traficul de persoane, femeii precum și asupra efectelor negative ale traficului, și în special pentru a lupta împotriva ideii obținerii câștigurilor ușoare prin prostituție; aceste campanii ar trebui să se adreseze tuturor părților implicate, în special femeilor candidate la migrație și femeilor refugiate;

- organizarea de campanii de informare destinate discreditării turismului sexual și descurajării participanților potențiali la astfel de activități;

- punerea la dispoziția reprezentanților corpului diplomatic, autorităților publice, media, ONG-urilor și a organizațiilor publice și private care activează în țările de origine ale potențialelor victime ale traficului de femei a unor informații adecvate (documentație, video, broșuri) despre traficul de femei și exploatarea sexuală ale cărora victimele sunt femeile, copiii și tinerii adulți;

- asigurarea în toate țările a unei difuzări foarte largi a informațiilor sanitare privind riscurile exploatarei sexuale;

- introducerea sau ameliorarea în școli a programelor de educație sexuală, acordându-se importanță deosebită egalității între femei și bărbați precum și respectării drepturilor omului și demnității ființei umane;

- oferirea unei educații fetelor care să evite stereotipurile sexuale și asigurarea ca toți profesorii și alți educatori să fie astfel formați încât să integreze în educația pe care o conferă dimensiunea egalității între sexe;

- introducerea sau dezvoltarea unor programe de instruire a personalului din cadrul poliției pentru a permite acestuia să câștige competențe specializate în acest domeniu;

- stabilirea unor programe specifice de instruire și schimb de experiență pentru a se îmbunătăți cooperarea între poliție și ONG-urile specializate în protejarea victimelor;

- asigurarea în cadrul politicilor economice, sociale etc. a ameliorării condițiilor femeilor și a prevenirii traficului de persoane sau a turismului sexual.

Un alt aspect al prevenirii traficului de femei revine profilaxiei individuale prin studierea personalității. Profilaxia individuală înfăptuită în scopul prevenirii traficului de femei presupune înfăptuirea unui complex de activități publice și secrete îndreptate spre identificarea persoanelor predispușe de a comite infracțiuni, îndeplinirea măsurilor profilactice cu caracter individual cu scopul de a nu comite infracțiuni de către persoane.

Lucrul individual profilactic se desfășoară de organele de poliție în strânsă colaborare organele ocrotirii sănătății, instituțiile de învățământ, colectivele de muncă, organizațiile obștești. Elementele principale ale profilaxiei individuale sunt:

- identificarea persoanelor care sunt predispușe să comită infracțiuni, și anume a traficului de femei;

- identificarea persoanelor care sunt potențiale victime ale traficului de ființe umane (femeii, copiii);

- luarea la evidență profilactică și operativă a persoanelor predispușe să comi-

tă infracțiuni de trafic de ființe umane;

- aplicarea măsurilor de ordin educativ, medical, juridic și operativ.

Lucrul individual profilactic se efectuează diferențiat în funcție de caracteristicile fiecărei persoane condițiile în care se află, luând în considerare:

- calitățile pozitive și negative ale persoanei (interesele, dezvoltarea intelectuală, studiile, specialitatea);

- starea familială și condițiile de trai;

- procesul apariției și dezvoltării comportamentului antisocial;

Măsurile profilactice individuale se desfășoară conform unui plan eficient cu folosirea tuturor forțelor și mijloacelor pentru a întreprinde acțiuni de prevenire și formare a unor intenții criminale la persoana care este supusă profilaxiei.[7]

În cadrul profilaxiei individuale funcționarii de poliție întreprind următoarele activități cu caracter individual profilactic:

- supravegherea comportamentului și a modului de viață în familie, la locul de trai și de muncă;

- acordarea unui ajutor necesar, prin influența de ordin educativ, prin realizarea convorbirilor, formarea încrederii că delictelor antisociale și purtarea incorectă se condamnă de societate și persoanele vor fi pedepsite conform legii;

- implicarea în acest proces a funcționarilor diferitor servicii ale organelor afacerilor interne;

- stabilirea rudelor și cunoștințelor care ar putea să influențeze pozitiv asupra persoanelor supuse profilaxiei și antrenarea lor în asemenea convorbiri;

- folosirea confidenților și persoanelor de încredere în combaterea fenomenului de trafic care cunosc persoanele supuse profilacticii pentru verificarea modului de viață, comportării la locul de trai și serviciu, precum și pentru identificarea persoanelor care influențează negativ asupra lor;

- efectuarea măsurilor de caracter profilactic operativ în privința persoanelor din cercul apropiat care instigă la comiterea acțiunilor ilicite, cu urmarea influenței negative din partea acestor persoane.

Măsurile de convingere și educație se vor îmbina cu măsurile de ordin medical, juridic și social aplicate în strânsă conformitate cu legislația în vigoare. Influența educațională se realizează prin întreținerea convorbirilor, discutarea comportamentului în colectivul de muncă sau instituția de învățământ unde își face studiile, la adunarea cetățenilor, la ședința consiliului profilactic al postului de poliție.

Toate schimbările care s-au produs și influențează deja asupra mecanismului traficului în statul nostru. Potrivit statisticilor Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane și ale organizațiilor ne guvernamentale în domeniu în ultimii ani au survenit schimbări importante în ceea ce privește țările de destinație ale victimelor traficului din R. Moldova. În acest sens tot mai multe victime din țară au început să fie traficate în alte state decât cele din cadrul „Uniunii Europene” deoarece este mai facilă trecerea frontierelor, iar costurile transportării victimelor sunt mai reduse.

În ceea ce privește elaborarea și implementarea politicilor orientate spre creșterea economică autoritățile publice au elaborat o serie de programe și strategii, printre cele mai recente urmărindu-se: Strategia de creștere economică și reducerea sărăciei, Strategia națională de dezvoltare pe anii 2008/2011 și aprobarea Planului specific adi-

țional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010/2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului R.M. Nr. 1170 din 21.12.2010, care prevede implicarea Ministerului Afacerilor Interne și a altor ministere în combaterea traficului de ființe umane.[8]

Traficul de ființe umane este la ora actuală o problemă conștientizată de opinia publică. Problema constă însă în faptul că populația percepe superficial acest fenomen. În acest sens este necesar a continua activitatea de informare, dar cu schimbarea strategiilor de prezentare a mesajelor oferite populației.

În concluzie, Ministerul Afacerilor Interne, prin structura specializată în domeniul traficului de ființe umane (femei, copii) trebuie să întreprindă acțiuni publice și secrete pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen. Existența unei cooperări cât mai strânse între instituțiile de drept, instituțiile sociale, autorități publice la nivel central și local și societatea civilă. Este necesară acordarea unui suport informațional, juridic potențialilor victime și victimelor traficului de femei care fac parte din grupul de risc. Protejarea socială și juridică a victimelor traficului din partea organelor abilitate cu acest drept.

Crearea unei baze de date funcționale la nivel central pentru concentrarea tuturor informațiilor parvenite de la organele de drept inclusiv cele care exercită activitatea operativă de investigații cu privire la cazurile de trafic de ființe umane.

Bibliografie:

1. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, ratificată prin Hotărârea Parlamentului R.M. din 24.07.1997 publicată în M.O. nr. 54/55 din 1997.
2. Convenția ONU, pentru reprimarea traficului de ființe umane și a exploatării prostituției semenilor din 25.07.1951.
3. Protocolul privind prevenirea combaterea și sancționarea traficului de persoane în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva crimei organizate transfrontaliere 2000.
4. *Prevenirea traficului de femei Chișinău*, 2003, Ediția a II, Centrul „La Stradă”
5. Magazinul „Anti trafic”, Chișinău nr. 10, 2004.
6. Standardul regional de Instructaj „Anti Trafic” pentru poliție în sud/estul Europei, Centrul internațional pentru dezvoltarea politicilor de migrații a Ministerului de Interne al Austriei.
7. A. Clefos, M. Gherman, *Îndrumar Metodologic privind prevenirea și combaterea infracțiunilor de migrațiune ilegală, traficul de ființe umane și copii*, Ed. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2009, pag. 130-134.
8. Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 21.12.2010 cu privire la aprobarea planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010/2011.